

KINNITATUD

Siseministri 10.03.2023 käskkirjaga

nr 1-3/47

„Sisejulgeolekufondi meetme 2.1 "Piiriülese koostöö tõhustamine" toetuse andmise tingimused“

LISA 1

Seletuskiri

I Sissejuhatus

Käskkirja alusel antava toetusega suurendatakse siseturvalisuse valdkonna suutlikkust. Toetuse andmise tingimuste käskkirja (edaspidi *TAT*) alusel toetatavad tegevused panustavad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1149¹ (edaspidi *ISFi määrus*) artikli 3 punktis 1 sätestatud Sisejulgeolekufondi (edaspidi *ISF*) poliitikaeesmärgi „Aidata tagada kõrget julgeolekutaset liidus, eelkõige ennetades terrorismi ja radikaliseerumist, rasket ja organiseeritud kuritegevust ja küberkuritegevust ja võideldes nende vastu, abistades ja kaitstes kuritegevuse ohvreid ja valmistudes ette Sisejulgeolekufondi kohaldamisalasse kuuluva teks julgeolekuidentiteetideks, riskideks ja kriisideks, tagades nende vastase kaitse ja neid tõhusalt juhtides“ ning *ISFi* määruse artikli 3 punktis 2 sätestatud erieesmärgi nr 2 „Parandada ja tõhustada piiriülest koostööd, sealhulgas ühisoperatsioone pädevate asutuste vahel seoses terrorismi ning raske ja organiseeritud kuritegevusega, millel on piiriülene mõõde“ täitmisesse. Tegevusi toetatakse ajavahemikus 01.01.2023–31.08.2029. *TATi* tegevuste elluviijateks on Politsei- ja Piirivalveamet (edaspidi *PPA*), Sisekaitseakadeemia (edaspidi *SKA*) ning Maksu- ja Tolliamet (edaspidi *MTA*). *TATi* eelarve on 1 170 000 eurot, sh *ISFi* toetus 75% (877 500 eurot), millele lisandub riiklik kaasfinantseering 25% (292 500 eurot).

TAT eelnõu väljatöötamiseks loodi siseministri käskkirjaga töörühm, kuhu kuulusid teenistujad Siseministeeriumi erinevatest struktuuriüksustest ning *PPA*, *SKA* ja *MTA* esindajad. Eelnõu on koostanud Siseministeeriumi (edaspidi *SiM*) välisvahendite osakonna nõunik Ülle Leht (tel 612 5078, ylle.leht@siseministeerium.ee) koostöös asjaomaste partneritega. Käskkirja juriidilise ekspertiisi on teinud *SiM* õigusosakonna õigusnõunik Liisa Olesk (tel 612 5073, liisa.olesk@siseministeerium.ee).

TAT on seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses ning selle kohta on koostatud täpsem mõjuanalüüs käesoleva seletuskirja IV osas.

II Käskkirja sisu

Sisejulgeolekufondi 2021–2027 vahendite kasutamise aluseks on 27.10.2022 otsusega nr C(2022)7920 Euroopa Komisjoni poolt kinnitatud „Sisejulgeolekufondi rakenduskava perioodiks 2021–2027“ (edaspidi *rakenduskava*), mis on koostatud arvestades *ISFi* määruse artiklis 13 toodud nõudeid.

Rakenduskava viiakse ellu perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse (edaspidi *ÜSS2021_2027*) § 1 lõike 1 punkti 4 alusel. *ÜSS2021_2027* § 48 kohaselt on *SiM* *ISFi* korraldusasutuseks (edaspidi *KA*), rakendusasutuseks (edaspidi *RA*) ja rakendusüksuseks (edaspidi *RÜ*). Vastavalt *ÜSS2021_2027* § 10 lõikele 2 ja kooskõlas lõikega 4 võib *SiM* rakenduskavas ja *ÜSS2021_2027* § 47 lõike 1 alusel koostatud rahastamiskava eesmärkide ja tulemuste saavutamiseks koostada meetme

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. juuli 2021. aasta määrus (EL) 2021/1149, millega luuakse Sisejulgeolekufond.

rakendamiseks TATI ning määrata selle elluviija. TAT sisaldab eesmärkide ja tegevuste kirjeldust, eelarvet, toetatavate tegevuste sihtrühma, tulemusi, seost „Eesti 2035“ sihtide ja arengukavade eesmärkidega ning rakendamise tingimusi.

TAT sisaldab 14 punkti:

1. punkt „Reguleerimisala ja seosed Eesti riigi eesmärkidega“;
2. punkt „Toetatavad tegevuse ja eesmärgid“;
3. punkt „Rügiabi“;
4. punkt „Tulemused ja näitajad“;
5. punkt „Projektide eelarved“;
6. punkt „Korraldusasutus, rakendusasutus, rakendusüksus“;
7. punkt „Kulude abikõlblikkus“;
8. punkt „Toetuse maksmise tingimused ja kord“;
9. punkt „Elluviija õigused ja kohustused“;
10. punkt „Aruandlus“;
11. punkt „TAT muutmine“;
12. punkt „Finantskorrektsiooni tegemise alused ja kord“;
13. punkt „Vaiete lahendamine“;
14. punkt „Rakendussätted“.

Punkt 1 „Reguleerimisala ja seosed Eesti riigi eesmärkidega“

Punktis 1 sätestatakse meetme nimetus, TAT seosed riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ sihtidega ja teiste vastavate strateegiliste dokumentidega. TAT on seotud ISFi erieesmärgiga nr 2. Näidatud on ka ISFi rakenduskava sekkumisvaldkonnad, millega TATI tegevused on seotud.

TAT vajalikkuse põhjendus

Peamine valdkondlik arengukava, mis hõlmab siseturvalisuse eesmarke, on „Siseturvalisuse arengukava 2020-2030“ (edaspidi *STAK*) ning selle programm „Siseturvalisus 2023-2026“. *STAK* on töötatud välja tihedas koostöös kõigi asjaomaste valdkondlike partnerite ja sidusrühmadega ning *STAK*i koostamisel on võetud arvesse seotud Eesti ELi poliitikaeesmarke.

ISFi eesmärkidega on seotud järgmised Eesti väljakutsete märksõnad: raske ja organiseeritud kuritegevus, uimastikaubandus, inimkaubandus, kriisiennetus, hädaolukorraks valmisolek, vastupidavus kriisi ajal ning keemiliste, bioloogiliste, radioloogiliste ja tuuma- ja lõhkeainete (edaspidi *CBRN*) tõrjumine. Nende probleemide lahendamiseks toetatakse TATI raames piiriülest koostööd.

Seoses siseturvalisuse valdkonna pidevalt suureneva rahvusvahelistumisega on üha enam fookuses ka PPA politseiametnike vastava valdkonna teadmiste püsiv arendamine. Rügiipiiride ülesed kontaktid politseitöös pole tänapäeval enam väheste spetsialiseerunud ekspertide pärusmaaks, tegemist on tavapärase osaga igapäevasest politseitööst, mis puudutab pea kõiki PPA politseiametnikke. Praegused ja tulevased politseiametnikud peavad omama parimat ning ajakohaseimat väljaõpet. Selleks, et tagada olemasoleva taseme säilitamine ning uute teadmiste omandamine optimaalseimalt viisil kõigi ligi 4 000 PPA politseiametniku jaoks, on vajalik aja- ning asjakohase e-kursuse välja töötamine. Vajaduse rahvusvahelist politseikoostööd puudutavate teadmiste arendamiseks on välja toonud ka 2018. aastal Eestit Schengeni hindamisprotsessi käigus külastanud rahvusvahelised eksperdid, mistõttu on tegemist Eesti kui Schengeni ala liikmesriigi laiemaid rahvusvahelisi kohustusi toetava tegevusega. Nõukogu rakendusotsuse nr 10388/19 kohaselt soovitati Eestil Schengeni hindamise käigus töötada politseikoostöö raames välja interaktiivne ja kasutajakeskne e-õppe lahendus, mis põhineb praktilistel olukordadel ja juhtumitel.

2019. aastal tuvastas ja abistas Sotsiaalkindlustusamet 67 inimkaubanduse ohvrit. See on märkimisväärne kasv võrreldes 2018. aastaga, mil tuvastati 12 ohvrit. Uurimisorganid ja ohvriabiorganisatsioonid teevad pidevalt rahvusvahelist koostööd kriminaalasjades ja inimkaubanduse kahtluse korral. Koostöö on oluline, et hoida vastuvõtvates riikides ära inimkaubandus ja peatada kuritegelikud organisatsioonid, kes vahendavad prostituute ja ebaseaduslikku tööjõudu. Eelkõige on probleemiks kupeldamine, ebaseadusliku tööjõu tööalane ekspluateerimine, samuti kelmuste (sh arvutikelmuste) ettevalmistamine ja toimepanemine (välismaalastele identiteedi loomine Eestis, mille kaudu sunnitakse ohvrit kuritegu toime panema, vahendades ohvri kaudu kuritegelikul teel teenitud rahalisi vahendeid kolmandasse riiki või pannakse kuritegu toime ohvri teadmata ja tema andmeid kasutades). Eestis on üks prioriteet operatiivtasandi koostöö ELi väliste partneritega, et luua ja säilitada usaldusväärseid kontakte, pakkuda koolitusi, tutvustada PPA välja töötatud seiremeetodeid ning vajaduse korral luua ühiseid uurimismeeskondi.

Oluline on uurida võimalusi parandada piiriülest politsei- ja tollikoostööd, kaasates selleks asjaomaseid ELi asutusi (nt Europol). Eesti tolli ja politsei kriminaaluurijad peavad olema paremini ettevalmistatud ja informeeritud, et ennetada kõiki raskeid ja rahvusvahelisi kuritegusid ning nende vastu võidelda (nt uimastikuriteod, inimkaubandus, tulirelvakaubandus, euro võltsimine ja rahapesu). Ametnike praktika Europoli Eesti sidebüroos on hea viis edendada ja parandada riikide operatiivkoostööd (nt ühiste uurimiserühmade, ühiste analüüsimeeskondade, kontrollialuste saadetiste ja muude Europoli pakutavate võimaluste, näiteks analüüsitöö failide ja turvalise teabevahetusvõrgu kasutamine) ning koostööd Europoliga. Eesti tolliasutustele on kasulik operatiivkoostöö teiste Euroopa Liidu tolliametitega, et koguda ja analüüsida paremini teavet, teha kindlaks organiseeritud kuritegevuse sihid ning koguda tõendeid kriminaalmenetluses. MTA üheks strateegiliseks peasuunaks on võrdne maksukonkurents ja ühiskonnakaitse. MTA läheneb probleemsetele maksumaksjatele järelevalveliste meetmetega tõhusalt ja sihipäraselt, et maksudest kõrvale hiilimine oleks keerukas, tülikas ja kallis. Üheks strateegiseks tegevussuunaks on osalemine rahvusvahelistes kriminaalkoostöö gruppides ja operatiivinfovahetuse edendamine.

Samuti on vaja tõhustada asutustevahelist koostööd esmareageerijate vahel, et turvaintsidentidega seotud väljakutsetele ohutult reageerida. See on esmareageerijate põhiväljaõppe jätkukoolitus ja on seotud kõigi operatiivteenistuse töötajatega. Politseisündmuse riskianalüüs on välja toonud, et asutustel on madal teadlikkus erinevate koostööpartnerite sündmustest. 2021. aastael tehtud CBRNi riskianalüüs toob samuti välja, et esmareageerijate CBRNi teadlikkust tuleb tõsta.

Projekti sihtgrupiks on ametnikud üle Eesti. Sihtgrupi teavitamisel ja osalejate leidmisel tehakse koostööd projekti kaasatud partnerametitega, osalejate profiil sõltub konkreetsest õpisündmusest. Kavandatud koostöökoolitused toimuvad Eesti erinevates piirkondades, osalema kutsutakse konkreetse piirkonna ametnikud. Koolitused valdavalt toimuvad Sisekaitseakadeemia õppekeskuste asukohtades (Tallinn, Väike-Maarja, Paikuse ja Narva). Edendamaks koostööd eri valdkondade ja piirkondade vahel, toimuvad ka piirkondade ülesed koolitused, seminarid ja õppused.

Punkt 2 „Toetatavad tegevused ja eesmärgid“

TATi punktis 2 nimetatud tegevused on kooskõlas järgmiste ISFi määruse II lisas toodud meetmete tegevustega: parandada liidu tasandil asutustevahelist koostööd liikmesriikide vahel ning liikmesriikide ja asjaomaste liidu organite, ametite ja asutuste vahel, samuti koostööd riiklikul tasandil iga liikmesriigi pädevate asutuste vahel.

Punkt 2 viitab ka ÜSS2021_2027 § 2 punkt 7 mõistes Riigikogu poolt riigi pikaajalises arengustrateegias kinnitatud strateegiliste sihtide ja aluspõhimõtete täitmisele. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060² artiklis 9 on sätestatud horisontaalsed põhimõtted, mida tuleb tegevuste elluviimisel arvestada. Tegevuste elluviimisel austatakse põhiõiguseid, sealhulgas andmekaitse, sooline võrdõiguslikkus, mittediskrimineerimine, rahvusvaheline kaitse ning haavatavate isikute erivajadused. TAT koostamisel on arvestatud Euroopa Liidu põhiõiguste hartas ja ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioonis sätestatuga.

Rahvusvahelise politseikoostöö projektil on positiivne mõju eri soost, vanuses, rassist või rahvusliku kuuluvusega, usutunnistuse või veendumuse, puude või seksuaalse sättumusega inimeste võrdse kohtlemise tagamisele. Rahvusvahelise politseikoostöö koolitustel ja õppematerjalides käsitletakse muuhulgas soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise, sh ligipäätavuse tagamise ning haavatavate isikute, sealhulgas laste ja puuetega isikute erivajadustega seonduvaid küsimusi.

Järgitakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060³ artiklis 9 toodud „ei kahjusta oluliselt“ (edaspidi *DNSH*) põhimõtet. *DNSH* hindamiskriteeriumid tulenevad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852⁴ artiklist 17. Sellele lisaks tuleb arvesse võtta ka Euroopa Liidu (edaspidi *EL*) jätkusuutliku arenduse ja Pariisi kliimapakti eesmärgid. Projektide rakendamisel järgitakse asjakohaseid keskkonnavalaseid õigusakte ja keskkonnahoidlike hangete põhimõtteid. Elluvijad korraldavad sündmusi keskkonnahoidlikult.

TATi tegevused viiakse ellu riigiasutuste tavapärase tegevuse raames, mille puhul ei ole ette näha olulist keskkonnamõju järgmistele EL keskkonnamärgidele:

- kliimamuutuste leevendamine;
- kliimamuutustega kohanemine;
- vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse;
- ringmajandus;
- reostuse vältimine ja kontroll;
- bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine.

Lähtuvalt Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määrusest nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise tingimused“ (edaspidi *ühendmäärus*) § 41 lõike 1 punktist 7 kehtestatakse asjakohasel juhul nõuded, mille kohaselt ei tekitata määruse (EL) 2020/852 artiklis 17 nimetatud olulist kahju ühelegi artiklis 9 sätestatud keskkonnamärgile. Siseministri 6. mai 2022. a käskkirja alusel otsustati ISFi rakenduskava keskkonnamõju strateegiline hindamine algatamata jätta, kuna jõuti järeldusele, et ISFi rakenduskava ei sisalda keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 6 sätestatud olulise keskkonnamõjuga tegevusi. ISFi rakenduskava tegevused ei tekita potentsiaalselt olulist kahju

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid.

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid.

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuni 2020. aasta määrus (EL), millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088.

keskkonaeesmärkidele ning seega täiendavate nõuete kehtestamiseks puudub vajadus.

Erinevalt ELi ühtekuuluvuspoliitikast, mis on osa EL majanduse juhtimise raamistikust ning kuulub seega vahetult EL-i majandus-, eelarve-, töö- ja sotsiaalpoliitika koordineerimise tsükli ehk Euroopa poolaasta protsessi, ei ole Sisejulgeolekufond loodud EL ühtekuuluvuspoliitika eesmärkide täitmiseks, vaid adresseerib EL raske ja organiseeritud kuritegevuse ning terrorismi ja radikaliseerumise vastu võitlemise poliitikaeesmärke. Sellest ning ISFi määruses sätestatud toetuse kohaldamisalast tulenevalt ei lahendata toetusega regionaalse arengu juurprobleeme, vaid üksnes aidatakse kaasa riigi pikaajalises arengustrateegias kinnitatud strateegiliste sihtide ja aluspõhimõtete saavutamisele.

TATi raames viiakse ellu projekte, mille mõju ja ulatus on üleriigiline. TAT tegevused ei panusta otseselt regionaalarengusse.

Punktides 2.1 – 2.4 kirjeldatakse tegevusi TAT eesmärkide ja tulemuste saavutamiseks. Iga projekti juures näidatakse projekti sisu ja eesmärk, sihtrühm, tulemus, abikõlblikkuse periood ja elluviija. Abikõlblikkuse periood näitab, millal võib tegevustega alustada ning mis ajaks peavad olema tegevused lõpetatud. Abikõlblikud on kulud, mis on tekkinud projekti abikõlblikkuse perioodi jooksul.

Projektidel puudub omafinantseerimise kohustus.

Punkt 3 „Riigiabi“

Punktis 3 sätestatakse, et TATi raames eraldatav toetus ei ole riigiabi.

TAT eesmärk on võitlus rakke ja organiseeritud kuritegevusega piiriülese koostöö tõhustamise kaudu. Riigiabi reguleerivad ELi õigusaktid ning riigisisest konkurentsiseaduse riigiabi peatükk 6. Vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 107 lõikele 1 on igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, ühisturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikide vahelist kaubandust. Seega on esimeseks oluliseks komponendiks enne nelja riigiabi kriteeriumi hindamist teha selgeks, kas abi saaja on ettevõtja. Euroopa Kohtu praktikast tulenevalt tuleb riigiabi kontekstis lugeda ettevõtjaks kõiki üksusi, mis tegelevad järjekindlalt majandustegevusega; seda siiski vaid eeldusel, et isik pakub vastutasu eest mingit kaupa või teenust, mida vähemalt potentsiaalselt võiks turumajanduse tingimustes pakkuda ka konkurendid.

Toetatavad tegevused on seotud avaliku võimu teostamisega, toetust ei anta majandustegevuse toetamiseks ning punktis 2 nimetatud projektide elluviijad on valitud sellised riigi valitsemisala asutused, kes saavad olla ainuvõimalikud tegevuste elluviijad. PPA põhimääruse kohaselt on PPA SiMi valitsemisala valitsusasutus, mille ülesanne on mh süütegude ennetamine, isikuindentiteedi haldamine, PPA ülesannete täitmiseks vajaliku koostöö arendamine teiste riigiasutuste ning välisriikide asjaomaste ametiasutuste ja rahvusvaheliste organisatsioonidega. SKA põhimääruse alusel on SKA SiMi hallatav riigiasutus, mille ülesandeks on mh viia läbi rakenduskõrgharidusõpet, täiendkoolitusi ja luua soodsad tingimused koostööks teiste akadeemiliste töötajate, õpilaste, üliõpilastega ning siseturvalisuse valdkonna organisatsioonide ja spetsialistidega Eestis ja välisriikides. MTA on Rahandusministeeriumi valitsemisalasse kuuluv valitsusasutus, mille ülesandeks on mh ühiskonna ja majanduse kaitsmine maksu- ja tollialaste süütegude ennetamisega, tõkestamisega ja avastamisega ning koostöö teiste ametiasutuste, välisriikide asjakohaste ametiasutuste ja rahvusvaheliste organisatsioonidega. Võib möönda, et kaudseteks abi saajateks on ka teatud ettevõtjad, kellelt elluviijad teenuseid tellivad. Oluline on siinkohal, et sellistel puhkudel on teenuseosutajad leitud hankemenetlusega, mille tulemusena pakub abi saaja vastu teenust turuhinnaga ning ta ei saavuta sellega eelist.

Seega ei ole tegemist riigibiga.

Punkt 4 „Tulemused ja näitajad“

Tabelis on projektide kaupa esitatud väljundnäitajad ja nende sihttasemed aastateks 2024 ja 2029. Kõikide näitajate algtase on 0. Näitajad on seotud projektide elluviijate poolt saadatud sisendi alusel. Sisendi aluseks on mh eelnevad soetused ja turu-uuringud. Majanduslik keskkond on küll oluliselt muutunud seoses COVID-19 puhangu ning sõjaga Ukrainas, kuid Euroopa Komisjoni kinnitatud näitajaid ei ole võimalik rakenduskavas vähendada. Juhul, kui sihttaset ei saavutata, peab elluviija seda põhjendama hilisemas aruandluses.

TAT panustab järgmistesse ISFi määruse V lisas toodud ühistesse väljundnäitajatesse: „Ostetud seadmete arv“, „Ekspertide kohtumiste / õpikodade / õppekülastuste / ühisõppuste arv“ ja tulemusnäitajatesse: „Nende Schengeni hindamise raames antud soovitude arv, mida on arvesse võetud“, „Selliste haldusüksuste arv, kes on hiljuti välja töötanud / kohandanud olemasolevaid mehhanisme/ menetlusi/ vahendeid/ juhiseid koostööks teiste liikmesriikidega / liidu organite, ametite või asutustega/ kolmandate riikidega/ rahvusvaheliste organisatsioonidega“.

Punkt 5 „Projektide eelarved“

Punktis 5 on toodud TATi punktides 2.1-2.4 nimetatud projektide kogueelarved ning ISFi ja riikliku kaasfinantseeringu määr.

Punkt 6 „Korraldusasutus, rakendusasutus, rakendusüksus““

Punktis 6 on vastavalt ÜSS2021_2027 § 48 toodud, et TATi KA, RA ja RÜ ülesandeid täidab SiM.

Punkt 7 „Kulude abikõlblikkus“

Abikõlblike kulude, sh mitteabikõlblike kulude kindlaks määramisel tuleb lähtuda ühendmäärusest.

TATis sätestatakse abikõlblikud kulud. Kulu taha sulgudesse märgitud loetelu on näitlik. Elluviijal on kohustus tõendada TATis nimetamata kulu vajalikkust ning seotust tegevusega, kui projekti kontrollijad seda nõuavad.

Tegevuste elluviimisega kaasnevad personalikulud, mis on abikõlblikud vastavalt ühendmääruse §-le 16. Projekti juhtimisega ning tegevuste läbiviimisesse kaasatud ekspertide ja koolitajatega seotud personalikulu on otsene kulu. Kui projekti heaks töötavad isikud täidavad asutuses ka teisi ülesandeid, peab projekti töö kohta täitma tööajatabelit või sätestama projekti heaks tööd tehtava aja ametisse määramise käskkirjas või muus sellekohases dokumendis. Selleks, et järgida projektide üldist valikukriteeriumi „projekti kuluefektiivsus“, on käskkirjas sätestatud, et projekti juhtimisega seotud kulu võib moodustada kuni 10% projekti eelarvest.

Vastavalt ühendmääruse § 17 punktile 8 ja § 21 lõikele 1 on kaudsed kulud abikõlblikud ainult ühtse määra alusel. Ühtse määra rakendamisel ei tule tõendada ega esitada SiMile kaudsete kulude kuludokumente, kulude tasumist tõendavaid dokumente ega kulu aluseks olevaid arvestusmetoodikaid. Seetõttu ei kontrollita ka kaudsete kulude aluseks olevaid kulusid kohapealse kontrolli ega projektiauditi käigus. Samuti ei tule osalise tööajaga administreeriva personali üle pidada arvestust ega raamatupidamisarvestuses eristada ühtse määra alusel hüvitatud kaudseid kulusid. Kaudsed kulud moodustavad kuni 7% tegevuse otsestest kuludest. Täpne kaudne kulu iga projekti kohta on sätestatud TAT punktis 5. Kaudsete kulude protsent jääb samaks kogu projekti elluviimise ajal. Kui kontrolli või auditi tulemusel kuulutatakse otsene kulu osaliselt või täielikult abikõlbmatuks, väheneb proportsionaalselt ka kaudne kulu. Oluline on silmas pidada, et kaudset kulu saab kasutada alles siis, kui otsene kulu on tehtud

vastavalt ühendmääruse § 28 lõikele 3.

Vastavalt ISFi määruse artikli 13 punktidele 11 peab liikmesriik konsulteerima komisjoniga, kui rakendatakse projekte koos kolmanda riigiga, kolmandas riigis või seoses kolmanda riigiga. Seetõttu tuleb kolmandates riikides toimuvatel koolitustel, seminaridel ja konverentsidel osalemine ning neisse õppevisiidi korraldamine eelnevalt kooskõlastada SiMiga.

Punkt 8 „Toetuse maksmise tingimused ja kord“

Makse saamiseks esitatavate dokumentide kord on sätestatud ühendmääruse §-is 24 ning makse menetlemine kirjeldatud ühendmääruse §-is 25. Toetuse väljamaksmine toimub ühendmääruse § 27 lõike 1 punkti 1 alusel, v.a kaudsete kulude hüvitamine. See tähendab, et toetust makstakse tegelike kulude alusel, mis tähendab, et kulude maksmine toimub siis, kui töö tulemus on kätte saadud ja kulu on täies ulatuses makstud. Ettemakseid (sh sõlmitud lepingute raames ette nähtud ettemakseid) toetusest ei hüvitata. Kaudsed kulud hüvitatakse ühtse määra alusel.

Maksetaotlusi esitatakse vähemalt kord kuue kuu jooksul, kuid maksimaalselt üks kord kvartalis. Kuna riigiasutused saavad kulude tasumiseks enne toetuse saamist käibe vahendeid riigieelarve seaduse alusel, on nende taastamiseks vaja võimalikult kiiresti esitada SiMile maksetaotlused. See tagab, et SiM saab abikõlblikud kulud omakorda lisada Euroopa Komisjonile esitatavasse maksetaotlusesse. Kui 6 kuu jooksul kulusid ei tehta, siis null-reaga maksetaotlust esitada ei tule.

Punkt 9 „Elluviija õigused ja kohustused“

Lisaks TATis sätestatud kohalduvad elluviijale kõik ühendmääruse §-des 10–11 toetuse saajale sätestatud kohustused. Muu hulgas tuleb erilist tähelepanu pöörata ühendmääruse §-is 11 toodud ostumenetluse põhimõtetele ja riigihangete seaduse järgimisele, sh tuleb järgida asutuse riigihangete korda. Avalikustamisel tuleb lähtuda ÜSS2021_2027 alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määrusest nr 54 „Perioodi 2021–2027 ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide vahendite andmisest avalikkuse teavitamine“ ning kasutada määruse lisas 2 toodud logo jooniseid.

SiM sisestab projektid struktuuritoetuse registrisse. Selleks peab elluviija lisaks TATis sisalduvale informatsioonile esitama e-kirjaga 15 tööpäeva jooksul pärast TAT kinnitamist iga projekti kohta projekti eelarve jagunemise aastate kaupa eelarveridade (alategevuste) vahel. Kui tegevuste eluviimise käigus tekib vajadus jaotist muuta, esitab elluviija SiMile vastava taotluse. Halduskoormuse optimeerimiseks on projekti eelarvejaotust lubatud muuta maksimaalselt kaks korda aastas – 15. jaanuar ja/või 15. juuni. Punktis 9.3.1 on toodud olukorrad, mil ametlikku muudatust taotlema ei pea.

Elluviija peab projekti raames planeeritavatest üritustest teavitama SiM välisvahendite osakonda e-toetuste keskkonna kaudu vähemalt 14 päeva enne ürituse toimumist, et võimaldada kohapealse kontrolli tegemist.

Kuna ISFi toetus planeeritakse riigieelarve ja riigieelarve strateegia koostamise käigus, peab SiM selle kasutamise planeerimiseks esitama riigieelarve strateegia protsessis kassapõhise maksete prognoosi. Maksete prognoosi koostamiseks peab projekti elluviija andma sisendi iga projekti elluviimise aasta 15. jaanuariks ja 15. juuniks.

Punkt 10 „Aruandlus“

Punktis sätestatakse vahearuangete, lõpparuande ja teatud tingimustel järelaruande esitamise kohustus ja tähtsajad ning aruannetes puuduste esinemise korral nende menetlemise kord. Korrapäraselt esitatud aruanded aitavad jälgida TAT projektide edenemist ja tulemuste täitmist ning võimaldavad vajaduse korral tähelepanu juhtida vajakajäämistele, samuti teha tegevuste

elluviimises õigeaegseid muudatusi. Lõpparuandes antakse mh ülevaade horisontaalsete põhimõtetega arvestamise kohta projektis.

Punkt 11 „TAT muutmine“

Punktis sätestatakse TATi muutmise kord. Muudatusvajadused peavad olema motiveeritud ja aitama kaasa TATi edukale elluviimisele. Sagedamini kui üks kord kuue kuu jooksul ei ole TATi muutmine mõistlik, arvestades muutmisprotsessi ajamahukust ning sellega kaasnevat halduskoormust. TATid peavad põhinema põhjalikel analüüsidel ja planeerimisel, välistades sagedaste paranduste vajaduse. Samuti peavad vajalikud muudatused olema põhjendatud ja läbi kaalutud. SiMil on õigus TATi muuta, kui selgub, et see on vajalik TATi edukaks elluviimiseks või TATi elluviijal ei ole toetuse kasutamist ettenähtud tingimustel võimalik jätkata. Kui TATi rakendamisel tekib eelarveliste vahendite jääk, võib SiM vähendada TATi eelarvet tingimusel, et see ei takista TATi eesmärkide täitmist. Vastav säte on vajalik olukorras, kui on näha, et TATi projektide elluviimiseks kulub oluliselt vähem vahendeid, kui oli esialgu planeeritud.

Punkt 12 „Finantskorrektsiooni tegemise alused ja kord“

Viidatakse finantskorrektsiooni otsuste ja tagasimaksete tegemise reeglistikule.

Punkt 13 „Vaiete lahendamine“

Nimetatakse SiM otsuse või toimingu vaide menetleja.

Punkt 14 „Rakendussätted“

TAT jõustub tagasiulatuvalt alates 01.01.2023.

III Käskkirja vastavus Euroopa Liidu õigusaktidele

Käskkirja on vastavuses Euroopa Liidu õigusega. Käskkirja koostamisel on arvestatud järgmiste Euroopa Liidu õigusaktidega:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060;
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1149.

IV TAT mõju

TAT avaldab positiivset mõju Eesti elanikkonna turvatundele.

Andmekaitsealane mõjuhindang

Haldusmenetluse käigus töötleb haldusorgan isikuandmeid oma ülesannete täitmiseks. Avalik ülesanne tekib ÜSS2021_2027 § 10 lõike 2 kohaselt siseministri kinnitatud toetuse andmise tingimuste käskkirja alusel. Seetõttu kohalduvad kõik asjakohased muud avalikku õigust puudutavad sätted nimetatud asutustele. Nii vastutab iga protsessis osaleja andmetöötlamise nõuete eest vastavalt isikuandmete kaitset reguleerivatele õigusaktidele (isikuandmete kaitse üldmäärus, isikuandmete kaitse seadus ja valdkondlikud eriseadused). Samuti peab olema tagatud andmete kaitse ja turvalisus.

V TAT kooskõla ISFi üldiste valikukriteeriumitega

1. TATi mõju erieesmärgi saavutamisele
TATi panust erieesmärgi väljundnäitajatesse on kirjeldatud käskkirja punktis 4.
2. TAT põhjendatus
TATi projektid aitavad kaasa ISFi erieesmärgi nr 2 saavutamisele. TAT eesmärgi ja vajalikkuse ning eesmärgi saavutamiseks tehtavate tegevuste kirjeldus on esitatud käskkirja eelnõu punktis 2 ning seletuskirja I ja II peatükis.
3. Kuluefektiivsus
Planeeritud eelarve kujunemist on kirjeldatud seletuskirja punktides 4 ja 7.

4. Elluviija suutlikkus projekti ellu viia
TATi elluviijad on riigiasutused – PPA, SKA ja MTA, kelle TATi eesmärkidega seotud põhiülesanded on toodud seletuskirja punktis 2. Nimetatud avalikke ülesandeid saavad täita vaid selleks pädevad asutused.
5. TATi mõju Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega on selgitatud käskkirja eelnõu punktis 1.

VI TAT rakendamine

TATi rakendatakse tagasiulatuvalt alates 01.01.2023.

VII TAT kooskõlastamine

Keskkonnaministeerium kooskõlastas käskkirja eelnõu Eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu märkusteta ning Rahandusministeerium ja Sotsiaalministeerium vaikimisi.